

5 Οκτωβρίου 2012

Ο Παπαδιαμάντης στην Πολωνία

Πολιτισμός / Λογοτεχνία - Φιλολογία / Ορθοδοξία και Δύση

Κατερίνα Χουζούρη

Στ. Πελασγός: «Ο Παπαδιαμάντης είναι ένα πνευματικό μέγεθος που δεν αφορά μόνο την Ελλάδα αλλά όλη την ανθρωπότητα και έχουμε καθήκον να διαδώσουμε το έργο του»

Μια σειρά από εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν στην Πολωνία από το Ινστιτούτο Διεπιστημονικών Ερευνών Artes Liberales του Πανεπιστημίου της Βαρσοβίας και τον πολωνικό Σύλλογο Φίλων της Ελλάδας, προς τιμήν του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη. Να σημειωθεί ότι πολλά από τα έργα του Παπαδιαμάντη έχουν μεταφραστεί στα πολωνικά. Μεταξύ των εκδηλώσεων ήταν και μία επιστημονική ημερίδα που περιελάμβανε και παράσταση αφήγησης.

Η ημερίδα έγινε στις 28 Σεπτεμβρίου και είχε ως στόχο τη γνωριμία του πολωνικού κοινού με το έργο και το βίο του Παπαδιαμάντη. Περιελάμβανε τέσσερις εισηγήσεις για τις οποίες **μίλησε στην Πεμπτούσια ο Δρ Στέλιος Πελασγός, Ιστορικής, Συγγραφέας, Παιδαγωγός, και Μελετητής της Προφορικής Λογοτεχνίας και Παράδοσης:**

Ο Przemyslaw Kordos παρουσίασε τη σειρά μεταφράσεων «Αριστουργήματα της νεοελληνικής λογοτεχνίας» (ο ένατος και δέκατος τόμος είναι αφιερωμένοι στα διηγήματα του Παπαδιαμάντη), η καθηγήτρια Małgorzata Borowska έκανε μια γενική παρουσίαση του έργου του («Συντηρητικός και καινοτόμος»), ο ελληνικής καταγωγής καθηγητής Ilias Wrazas (Πανεπιστήμιο Βρότσλαβ) μίλησε για την Φόνισσα (Ο Παπαδιαμάντης ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση), ο Δρ. Στέλιος Πελασγός για τον τρόπο που μυθοποιήθηκε ο Παπαδιαμάντης και το έργο του στην νεοελληνική λαϊκή παράδοση και ο Michał Kononiuk μίλησε με θέμα «Η Σκιάθος με τα πόδια. Στα ίχνη του Παπαδιαμάντη». Την επόμενη μέρα ο Σύλλογος Φίλων της Ελλάδας διοργάνωσε παράσταση αφήγησης με τον πρωτεργάτη της αναβίωσης της τέχνης του παραμυθά στην Ελλάδα Δρ. Στέλιο Πελασγό. Ακούστηκαν αποσπάσματα από την παράσταση αφήγησης «Δός μοι τούτον τον ξένον» με διηγήσεις από την ζωή του Παπαδιαμάντη και από την παράσταση «Παπούτσια από χαρτί» που περιελάμβανε παραμύθια από την Σκιάθο και την νησιωτική Ελλάδα. Επίσης έγινε παρουσίαση της έκδοσης «Η Σκιάθος του Παπαδιαμάντη» με αποσπάσματα των διηγημάτων του και φωτογραφίες.

Ο **Δρ Στέλιος Πελασγός** με αφορμή την ημερίδα που ήταν αφιερωμένη στον Παπαδιαμάντη, απάντησε στις ερωτήσεις της **Πεμπτούσιας**.

-Πόσο εξοικειωμένο είναι το πολωνικό κοινό με τα έργα του Παπαδιαμάντη; Σας ρωτώ διότι το θέμα της μετάφρασης νομίζω πως είναι πολύ ουσιαστικό.

Στο Πανεπιστήμιο Βαρσοβίας υπάρχει ακμάζουσα έδρα νεοελληνικών σπουδών και ο φιλελληνισμός είναι ζωντανός. Ο Παπαδιαμάντης όμως είναι ας μην γελιόμαστε αδύνατον να μεταφραστεί. Το τόλμημα γίνεται από ανθρώπους που έχουν επίγνωση της δυσκολίας και βαθιά γνώση του ελληνικού πολιτισμού. Για το ευρύ κοινό όμως ο Παπαδιαμάντης είναι άγνωστος. Ωστόσο θα πρέπει να σας θυμίσω ότι η Πολωνία έχει λάβει

πέντε νόμπελ λογοτεχνίας, έχει μεγάλους ποιητές και οι πόλεις της είναι γεμάτες βιβλιοπωλεία και δημόσιες βιβλιοθήκες. Εγώ θα αντέστρεφα το ερώτημα: Πόσο εξοικειωμένο είναι το ελληνικό κοινό με το έργο του Παπαδιαμάντη; Θα έλεγα -όπως υποστήριξα και στην εισήγησή μου- ότι είναι εξοικειωμένο με την μορφή και τον μύθο του Παπαδιαμάντη και όχι με το ίδιο του το έργο.

-Τι σας έκανε περισσότερο εντύπωση στην ημερίδα;

Η ημερίδα προσπάθησε να δείξει τις πολλές όψεις και την σημασία του έργου του. Για όσους ειλικρινά αγαπούμε το έργο, την πνευματικότητα και την ψυχή του κυρ Αλέξανδρου είναι μεγάλη συγκίνηση να ακούμε να μιλούν με πάθος και συγκίνηση για το έργο του. Στην Ελλάδα της κρίσης και της κατάρρευσης είναι τιμή και δύναμη, αναπαυόμαστε λίγο στην δροσερή σκιά του και καταλαβαίνουμε καλύτερα της βασιλικής δρυός. Συγκινητικό ήταν το ενδιαφέρον των νεαρών Πολωνών για το έργο του. Νέοι άνθρωποι, γεμάτοι περιέργεια και δίψα ζωής, βασανισμένου λαού παιδιά, από άλλη γλώσσα, νεαροί Σλάβοι που ακούν για τα βάσανα φτωχών ψυχών σε ένα μικρό νησί του Αιγαίου και σε μια απόμακρη πολιτεία.

-Σε ό,τι αφορά στη δική σας εισήγηση, πόσο εύκολο - δύσκολο ήταν να μιλήσετε για τον Παπαδιαμάντη και την νεοελληνική λαϊκή παράδοση στο πολωνικό κοινό; Υπάρχουν άραγε κοινά πολιτισμικά στοιχεία (Ελλήνων - Πολωνών);

Υπάρχουν πράγματα που μας ενώνουν και πράγματα που μας χωρίζουν. Υπάρχει ο σεβασμός των Πολωνών στον εργάτη του πνεύματος και ιδίως των γραμμάτων. Υπάρχει η χριστιανική ευσέβεια και ο θαυμασμός όσων προσπαθούν να ακολουθήσουν τον δρόμο του Χριστού. Να μην ξεχνάμε ότι οι Ρώσοι δεν τόλμησαν να κλείσουν τις εκκλησίες στην Πολωνία όπως έκαναν στην υπόλοιπη Σοβιετική Ένωση. Υπάρχει ένα παρελθόν εισβολών, υποδούλωσης και κυρίως προδοσίας που είναι παρόμοιο. Η Πολωνία τότε έχανε εδάφη και ψυχές από την Γερμανία και τότε από την Ρωσία.

Μας χωρίζει το χρώμα της θάλασσας, η εμπειρία της τουρκοκρατίας, η ανυπαρξία αστικού πολιτισμού στην Ελλάδα, ο νομαδισμός των ελληνικών βουνών, οι μικρές απομονωμένες πατρίδες σε βουνό και θάλασσα που φτιάχνει το ελληνικό τοπίο, η λατινική γλώσσα στην λατρεία και ο καθολικισμός, οι διατροφικές συνήθειες και το κρύο κ.α.

Για την κατανόηση του Παπαδιαμάντη στηρίχτηκα στις ομοιότητες. Δεν μίλησα ασφαλώς σαν εκπρόσωπος ενός ανώτερου πολιτισμού -οι

περισσότεροι από το κοινό είχαν επισκεφτεί την Ελλάδα, ξέραν την αλήθεια πέρα από ρομαντισμούς- αλλά ως μέλος ενός συγγενικού πολιτισμού. Ο διάλογος των δογμάτων, των ιδεών, των πολιτισμών είναι σήμερα -ιδιαίτερα για μας που βυθιζόμαστε- απαραίτητος.

Οι Πολωνοί μπορούσαν να θαυμάσουν την καρτερία, την πίστη, την ανεξαρτησία, την ολιγάρκεια, την φιλοπατρία του κυρ- Αλέξανδρου περισσότερο από άλλους ευρωπαϊκούς λαούς. Το λεπτό χιούμορ και η ποιητικές εξάρσεις είναι ακόμα δύο χαρακτηριστικά που βρίσκω στο έργο του Παπαδιαμάντη και στον πολωνικό λαό και την λογοτεχνία του. Είναι το χιούμορ και η ποίηση των ταπεινωμένων και πεινασμένων όχι των χορτάτων και υπερήφανων.

-Στην εκδήλωση παρουσιάσατε μια παράσταση - αφήγηση. Εσείς έχετε την εμπειρία τη διεθνή καθώς μέχρι στιγμής έχετε ταξιδέψει πολύ. Μέσα από μια παράσταση μπορεί ο αφηγητής να επικοινωνήσει πιο εύκολα με το κοινό απ' ότι μέσα από μια ομιλία; Σε ποια γλώσσα έγινε η αφήγηση και πώς την οργανώσατε;

Δρ Στέλιος Πελασγός

Η παράσταση μου είχε σκηνές από το βίο του Παπαδιαμάντη, αναφορές στον Άγιο Νικόλαο Πλανά και σκιαθίτικα παραμύθια. Η Δομνίκη Μαυρίδου έπαιξε στο κανονάκι βυζαντινούς ύμνους και λαϊκούς σκοπούς.

Ανάμεσα στο κοινό υπήρχαν και παιδιά. Πώς αλλιώς να μιλήσεις σε όλους; Και στους ακαδημαϊκούς και στον απλό κόσμο, και στους μεγάλους και

στα παιδιά; Μόνο με ιστορίες- μια γλώσσα σαν την μουσική, μια γλώσσα που όλοι καταλαβαίνουν.

Αφηγήθηκα στα ελληνικά με παράλληλη μετάφραση από τον φίλο Τομάζ Κοσλόβσκι εξαιρετο γνώστη της ελληνικής, ένθερμο φιλέλληνα και εραστή της νέας Ελλάδας (παρότι βιολόγος τελειώνει μεταπτυχιακή εργασία πάνω στην λαϊκή μουσική της Λέσβου). Έτσι το κοινό είχε την ευκαιρία να ακούσει και την μουσική της ελληνικής και τα νοήματα σε μετάφραση. Πολλοί μιλούσαν ελληνικά αλλά για να αποδώσω τον πλούτο της Παπαδιαμαντικής γλώσσας απήγγειλα και τον ψαλμό «Δος μοι τούτον τον ξένο» θεωρώντας και τον Παπαδιαμάντη έναν «ξενωθέντα τω κόσμω» αλλά παίζοντας και με την ιδιότητα του κυρ Αλέξανδρου και την δική μου ως ξένοι στην Πολωνία. Οι ιστορίες μου είχαν και πολύ κέφι έτσι που να αναδείξω την χαρά της ζωής και τις πλάκες που βρίσκουμε στον Παπαδιαμάντη ο οποίος γελά εσωτερικά και στην ελληνική προφορική παράδοση η οποία γελά φωναχτά.

Ο Παπαδιαμάντης είναι ένα πνευματικό μέγεθος που δεν αφορά μόνο την Ελλάδα αλλά όλη την ανθρωπότητα και έχουμε καθήκον να διαδώσουμε το έργο του. Η μετάβαση μου στην Βαρσοβία ήταν χαρά, καθήκον και τιμή.

-κύριε Πελασγέ δεν ξέρω αν θέλετε κάτι να συμπληρώσετε αναφορικά με την επίσκεψή σας στην Πολωνία;

Με αυτή την ευκαιρία θα ήθελα να κάνω έκκληση για ενίσχυση του τμήματος ελληνικών σπουδών και του έργου του. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα έξοδα των εκδηλώσεων καλύφθηκαν από το Πανεπιστήμιο της Βαρσοβίας και ήμουν αναγκασμένος να συνεισφέρω κι εγώ προσωπικά στα έξοδα μου. Η τελική έκδοση των δύο τόμων με διηγήματα του Παπαδιαμάντη χρειάζεται ενίσχυση.

<http://bit.ly/13lzKSV>